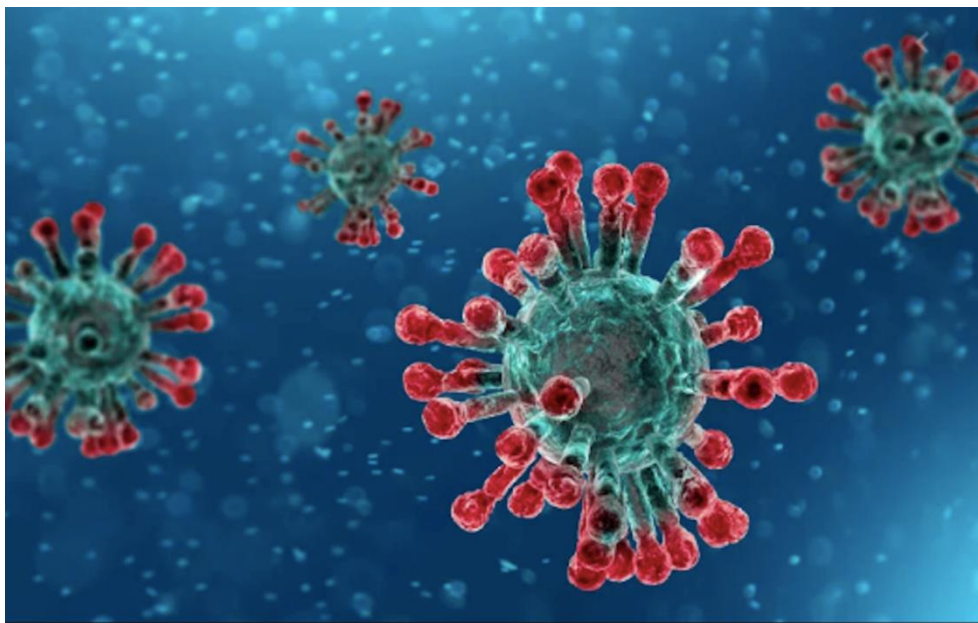

Versjon 12.03.20

Coronavirus SARS-CoV-2 og pasienter med NET- kreft

Det er mye vi fremdeles ikke vet om dette virus. Det følgende er basert på hva vi i dag mener å vite.

Hva slags virus er dette?

SARS-CoV-2 er et coronavirus. Coronavirus er en gruppe virus som har mange felles karaktertrekk og er mest kjent for å gi forkjølelse. SARS-CoV-2 er et virus i denne gruppen som av en ukjent grunn har egenskaper som kan gjøre mennesker mer syke enn de andre virus i familien. Sykdommen coronavirus SARS-CoV-2 kan gi kalles Covid-19 (Coronavirus disease-2019).

Hvordan smitter coronavirus SARS-CoV-2?

Smitteveien er via luftveiene. Per i dag vet vi ikke om andre måter viruset kan smitte på selv om virus er påvist i blod og avføring. Smitten skjer ved at man får i seg virus fra luftveiene fra smittede. Dette skjer enten ved at disse hoster ut viruspartikler, som man selv puster inn, eller at det kommer sekret fra deres luftveier som blir liggende på for eksempel en dørklinke. Dersom man tar på denne kan man få virus på hånden. Dersom man så pirker seg i øyet, nese

eller munn, og viruset slipper inn i kroppen, kan man bli infisert og syk. Vi vet ennå ikke sikkert hvor lenge viruset kan overleve utenfor kroppen, for eksempel på en dørklinke.

Det er holdepunkter for at personer med viruset i kroppen kan smitte andre også før de selv får symptomer. Dette skjer trolig sjeldent.

- Det tar vanligvis 2-6 dager fra man blir smittet til man får symptomer. Det kan ta opptil 14 dager før symptomene kommer, (og i enkelte sjeldne tilfeller opp til 3-4 uker)
- Det kan påvises virus i luftveien i opptil 14 dager etter at symptomene er borte. Det er usikkert hvilken betydning dette har

Hvilke symptomer gir coronavirus SARS-CoV-2?

Ikke alle som får i seg virus blir syke.

De vanligste symptomene er:

- Hoste
- Feber
- Slapphet
- Muskelsmerter
- Hodepine
- Pustebesvær

Symptomene likner vanlig forkjølelse/influenza. Noen får ikke symptomer, andre får milde symptomer og noen får alvorlige livstruende sykdom.

Hvem er mest utsatt for å bli alvorlig syk?

Risikoen for å bli alvorlig syk øker med alder. Svært få barn blir alvorlig syke, mens eldre er betydelig mer utsatt for alvorlig sykdom.

Følgende pasientgrupper er i tillegg utsatt for et alvorlig sykdomsforløp:

- Pasienter med lungesykdommer, f.eks. KOLS
- Pasienter med hjerte-karsykdom (hjerteinfarkt, hjertesvikt, angina, hjerneslag, røykeben)
- Pasienter med diabetes

Vi er usikre på om å ha svekket immunforsvar i seg selv øker risikoen dersom man ikke har alvorlig organsykdommer som blant annet nevnt ovenfor.

Har man behandling?

Vi har i dag ingen medikamenter vi vet dreper viruset. Det gis allikevel ofte medikamenter man vet dreper andre virus til pasienter som er alvorlig syke. Behandlingen ellers blir støttebehandling med pustehjelp og andre standard støttebehandlinger til alvorlig syke.

Hvem skal testes?

Man testes ved at det tas en prøve av sekret på slimhinnen i nesehulen og bakerst i munnhulen ved å føre inn en vattpinne som man gnir mot slimhinnen for å få med seg sekret ut. Dette sekretet blir analysert, svaret kommer etter 1-2 døgn.

Testen slår i liten grad ut før man får symptomer, slik at per i dag er det liten vits i å ta en test på friske pasienter «for sikkerhets skyld».

Til nå har man testet pasienter med symptomer som passer med Covid-19 og som har vært i områder med utbrudd av Covid-19, eller har vært i kontakt med personer som har vært i slike områder, særlig dersom disse har symptomer.

Vi har nå kommet til en fase hvor folk blir smittet uten at de vet at de har vært i kontakt med noen andre smittede eller personer som har vært i risikoområder. Dette gjør at i prinsippet burde teste alle med forkjølelses-/influensasymptomer. Dette er per i dag neppe mulig da dette ville medføre et voldsomt press på helsevesenet da tusenvis av personer daglig får slike symptomer grunnet «vanlig» forkjølelse/influensa. Rådet per i dag blir da at du må forhøre deg med din fastlege om man bør testes dersom du får symptomer som kan passe med Covid-19. Du kan følge med på Folkehelseinstituttets hjemmeside (se nederst) for å holde deg oppdatert om hvem som bør testes.

Hva menes med å «være i karantene»?

Det er vanskelig å finne ut av om friske personer har fått smitten i seg dersom de:

- Har vært i områder med stor risiko for smitte
- Har vært i kontakt med personer som har vært i slike områder
- Har vært i kontakt med personer som er har Covid-19

Disse friske personene må da isoleres, det vil si at må oppholde seg og oppføre seg slik at de ikke har mulighet til å smitte andre dersom de skulle ha smitten i seg. Som nevnt smitter coronavirus SARS-CoV-2 ved at man hoster ut viruspartikler og andre puster disse inn, eller at det kommer virus på steder andre kan berøre. Å være i karantene betyr da:

- Holde avstand, i praksis ikke være i samme rom som andre
- Ikke være på steder der sekret fra deg kan legge seg på plasser andre kan berøre og således få i seg viruset

Har man familie bør man ideelt sett ha eget bad/vaske godt etter seg hver gang man bruker badet, holde meget god hygiene ved å hoste i papirlommetørklær som kastets umiddelbart og hyppig god håndvask. Dersom man ikke blir syk i løpet av 14 dager regner man med at man ikke smittet og man har derfor valgt å si at karantene varer i 14 dager.

Hva med pasienter med NET-kreft?

Å ha NET-kreft øker muligens risikoen for et alvorlig forløp. Dette vet vi ikke sikkert, men det er tryggest å gå utfra at man har en noe øket risiko sammenliknet med friske personer i samme aldersgruppe.

Øker medisinene pasienter med NET-kreft sjanse for å bli alvorlig syk?

Det er ingen grunn til å tro at medikamenter som *Sandostatin LAR*[®] og *Ipstyl*[®] øker faren for å bli alvorlig syk. Det heller ikke grunn til å tro at pasienter på de milde cellegiftene *temozolomid (Temodal*[®]) *kapecitabin (Xeloda*[®]) eller *streptozocin/5-FU*[®] øker faren så lenge behandlingen kontrolleres med regelmessige blodprøver og disse er fine. Det er heller ikke grunn til å tro at behandling med radioaktiv Lutetium (PRRT) øker faren. Vi er litt mer usikre på om behandling med *Afinitor*[®]. Dette medikamentet reduserer immunforsvaret og kan gjøre at man får lettere infeksjoner. Vi vet imidlertid ikke om man får lettere infeksjon med coronavirus SARS-CoV-2.

Dersom du er i tvil om det er riktig av deg å fortsette med Afinitor® må du ta kontakt med din behandler for å diskutere dette.

Hva kan du selv gjøre?

- Bruk sunn fornuft
- Hold deg unna forsamlinger av mennesker
- Unngå reiser med offentlig kommunikasjon (buss, tog, trikk, fly)
- Vask hendene ofte og grundig. (Såper er trolig minst like effektivt som Antibac og liknende)
- Hoste inn i papirlommetørklær, kaste disse på et trygt sted og vaske hendene umiddelbart
- Følg med på informasjon fra myndighetene
- Kontakt din fastlege/behandlende NET-lege ved behov
- Ta influensavaksine. Diskuter også med fastlegen din om du bør ha vaksine mot pneumokokkbakterien

Web adressen til Folkehelseinstituttet: <https://www.fhi.no/sv/smittsomme-sykdommer/corona/>

Rikshospitalet 12.03.20

Espen Thiis-Evensen
Daglig leder, Senter for neuroendokrine svulster